

ΑΙ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ Η ΖΗΤΗΣΙΣ ΤΟΥ ΩΣ ΑΓΑΘΟΥ

Τοῦ κ. ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ — ΣΤΑΥΡΟΥ

Α'

Ἡ ταχύτης κυκλοφορίας τοῦ χρήματος ἀποτελεῖ μέγεθος, τὸ ὁποῖον ἐκφράζει τὴν ζήτησιν αὐτοῦ. Ὡς ζήτησις τοῦ χρήματος δέον νὰ νοῆται ἡ μέση χρονικὴ διάρκεια παραμονῆς μιᾶς χρηματικῆς μονάδος ἐντὸς τοῦ θησαυροφυλακίου τοῦ αὐτοῦ οἰκονομοῦντος ἀτόμου. Ἡ ζήτησις αὕτη συνεπῶς ἀξιάκει ἐφ' ὅσον ἐπιμηκύνεται ἢ ὡς ἄνω χρονικὴ περίοδος, καὶ ἀντιθέτως ἡ ἐπιτάχυνσις τῆς ἀλλαγῆς θησαυροφυλακίων ἀποτελεῖ μείωσιν τῆς ζητήσεως τοῦ χρήματος.

Ἐν ἐκ τῶν βασικῶν προβλημάτων τῆς νομισματικῆς θεωρίας εἶναι ἡ ἀνάλυσις καὶ ὁ προσδιορισμὸς τῶν παραγόντων, οἱ ὅποιοι καθορίζουν τὴν χρονικὴν περίοδον παραμονῆς χρηματικῶν μονάδων ὑπὸ τὴν κατοχὴν ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ οἰκονομοῦντος ἀτόμου. Διὰ τὸ νὰ διατηρῆται χρῆμα εἰς ἓν θησαυροφυλάκιον περιουσιακῶν στοιχείων, ὅταν τὸ χρῆμα ἀφ' ἐνὸς μὲν δὲν ἀποτελῇ ἀγαθὸν τελικῆς καταναλώσεως, ἀφ' ἑτέρου δέ, ὡς διαρκὲς καταναλωτικόν, δὲν ἀποδίδει ἐμφανῆ πρόσδοτον:

Κατὰ τὰς παλαιότερας περὶ χρήματος ἀντιλήψεις βασικὴ λειτουργία τοῦ χρήματος εἶναι ἡ χρησιμοποίησις του ὡς μέσου συναλλαγῶν. Ἐν οἰκονομοῦν ἄτομον ἀντιμετωπίζει τόσον πληρωμὰς ὅσον καὶ εἰσπράξεις εἰς χρῆμα. Εἰς μίαν μακροτέραν χρονικὴν περίοδον, τὸ σύνολον τῶν δύο τούτων μεγεθῶν θὰ ἔδει νὰ ἔξισορροπῆται, ἀφ' ἐνὸς μὲν διότι αἱ πληρωμαὶ γίνονται κατ' ἀκολουθίαν πραγματοποιηθεισῶν εἰσπράξεων, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι, ἐφ' ὅσον εἰς τὴν ἐκ συναλλακτικοῦ κινήτρου ζήτησιν τοῦ χρήματος δὲν ἀποδίδεται αὐτοσκοπός, πᾶσα πρόσκαιρος ὑπέρβασις εἰσπράξεων ἔναντι πληρωμῶν—ἐντὸς τῆς μακροτέρας πάντοτε περιόδου—δέον νὰ τραπῇ εἰς πληρωμὴν, ὁπότε καὶ μόνον δικαιολογεῖται ἡ συναλλακτικὴ ζήτησις τοῦ χρήματος. Τὸ συναλλακτικὸν κίνητρον ζητήσεως τοῦ χρήματος οὐδεμίαν συνεπῶς μακροτέρας διαρκείας διατήρησιν περιουσιακοῦ στοιχείου ὑπὸ χρηματικὴν μορφήν ἀναγνωρίζει.

Βραχυχρονίως ὅμως τὸ συναλλακτικὸν κίνητρον ἀναγνωρίζει τὴν διατήρησιν περιουσιακῶν στοιχείων ὑπὸ χρηματικὴν μορφήν, ἀποδίδει δὲ ταύτην εἰς τὴν ἔλθειν συγχρονισμὸν μετὰ εἰσπράξεων καὶ πληρωμῶν. Οὕτως, ὁ μισθοσυντήρητος ὑπάλληλος δαπανᾷ κατ' ἀνάγκην βαθμιαίως τὸ ὑπ' αὐτοῦ εἰσπραχθὲν δεκα-

διαδοχικῶς καὶ καθ' ὃ μέτρον ἐπιζητεῖται ἡ ἀπόκτησις χρημάτων διὰ τὴν πραγματοποίησιν πληρωμῶν; Πῶς πρόσθετος ἰδιότης τοῦ χρημάτων συντελεῖ εἰς τὴν πρόκρισιν τῆς διατηρήσεως περιουσιακῶν στοιχείων, ἔστω καὶ ἐπὶ βραχὺ χρονικὸν διάστημα, ὑπὸ χρηματικῆν μορφήν; Τὸ ἐρώτημα τοῦτο καθίσταται ἐπιτακτικώτερον ἐφ' ὅσον, πέραν τῆς ὡς ἄνω συναλλακτικῆς ζητήσεως τοῦ χρημάτων, ἦτοι τῆς ζητήσεως (διατηρήσεως) τῶν καλουμένων διαθεσίμων κινήσεως (marking-cash balances), δραπιστώσωμεν τὴν ὑπαρξίν χρημάτων καὶ ὑπὸ τὴν μορφήν τῶν καλουμένων καθαρῶν διαθεσίμων (idle cash balances), ἦτοι περιουσιακῶν στοιχείων τῶν ὁποίων δὲν προβλέπεται ἡ χρησιμοποίησις διὰ τὴν διενέργειαν τρεχουσῶν πληρωμῶν, καὶ τὰ ὁποῖα ἐνδεχομένως προέκυψαν ἀπὸ τὸ πλεόνασμα εἰσπράξεων ἐναντι πληρωμῶν προγενεστέρων περιόδων, πλεόνασμα τοῦ ὁποίου ἡ ὑπὸ χρηματικῆν μορφήν διατήρησις δὲν εἶναι δυνατόν νὰ αἰτιολογηθῇ ἐκ τῆς συναλλακτικῆς ζητήσεως τοῦ χρημάτων.

Τὸ γεγονός ὅτι ἐξ ὄλων τῶν ἀγαθῶν μόνον τὸ χρῆμα εἶναι π λ ῆ ρ ω σ δ ι α ι ρ ε τ ὀ ν ἀποτελεῖ ἓνα ἐκ τῶν λόγων διὰ τοὺς ὁποίους ὁ ὑπάλληλος, λ.χ., ἀποφεύγει τὴν μετατροπὴν τοῦ χρηματικοῦ του εἰσοδήματος εἰς ἑτέρας μορφῆς ἀγαθῶν, ἐφ' ὅσον ἡ ἐν συνεχείᾳ τμηματικὴ διάθεσις τούτου πρὸς κάλυψιν τῶν ἡμερησίων δαπανῶν δὲν εἶναι ἐφικτή. Ἐξ ἄλλου, ὁ διατηρῶν χρῆμα δυνατόν νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴν ἀνάγκην συσσωρεύσεως ὠρισμένου χρηματικοῦ ποσοῦ διὰ τὴν ἀγορὰν λ.χ. ἐνὸς διαρκοῦς καταναλωτικοῦ ἀγαθοῦ, τὸ ὁποῖον δὲν δύναται τμηματικῶς νὰ ἀποκτήσῃ.

Ἄλλα καὶ ἂν ἀκόμη ἡ διαιρετότης τῶν δυναμένων νὰ ἀποκτηθῶν ἀγαθῶν ἦτο πλήρης, ὑπάρχει καὶ ἄλλη ἰδιότης τοῦ χρημάτων, ἡ ὁποία παρέχει εἰς τοῦτο κίνητρον ζητήσεως. Ἡ δευτέρα αὕτη ἰδιότης εἶναι ἡ π λ ῆ ρ η σ α ὑ τ ο ὕ ρ ε υ σ τ ὀ τ η σ . Παρ' ὅλον δὲ ὅτι ἡ περαιτέρω ἀνάλυσις τοῦ θέματος δυνατόν νὰ θεωρηθῇ ὅτι ἐν τινι μέτρῳ ἀποτελεῖ ταυτολογίαν, ἐν τούτοις, ἡ κατανόησις καὶ χρησιμότης τῆς εἶναι βασικῆς σημασίας διὰ τὴν πλήρη διερευνήσιν τῆς ζητήσεως τοῦ χρημάτων.

Ὁ κάτοχος περιουσιακῶν στοιχείων ἄλλων ἢ χρημάτων, ἐφ' ὅσον ἐπιθυμῇ τὴν ἀπόκτησιν ἑτέρου ἀγαθοῦ, ὀφείλει προηγουμένως νὰ τὰ πωλήσῃ. Τοῦτο ὅμως συνεπάγεται, τοῦλάχιστον, ὄχλησιν διὰ τὴν ἀνεύρεσιν ἀγοραστοῦ, ἐνδεχομένως δὲ καὶ δαπάνην διὰ τὴν ἀμοιβὴν τοῦ τυχόν μεσάζοντος. Ἐπὶ πλέον ἡ διαδικασία αὕτη ἀπαιτεῖ καὶ χρονικόν τι διάστημα μεγαλύ τ ε ρ ο ὦ ν μικρότερον. Ἐχει δὲ ἤδη προηγηθῆ ἀντίστοιχος ὄχλησις, καὶ ἐνδεχομένως καὶ δαπάνη, καὶ κατὰ τὴν ἀγορὰν τοῦ ἐν λόγῳ περιουσιακοῦ στοιχείου. Ἐξ ἄλλου, ἡ ἀγορά τιμῆ τοῦ περιουσιακοῦ τούτου στοιχείου δυνατόν νὰ μετεβλήθῃ ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς ἀποκτήσεώς του. Καίτοι δὲ βεβαίως τυχὸν ὑπερτίμησις του, ὑπερκαλύπτουσα τὴν ὡς ἄνω ὄχλησιν καὶ τὰς δαπάνας, δημιουργεῖ πλεονέκτημα ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῶν περιουσιακῶν στοιχείων ὑπὸ μὴ χρηματικῆν μορφήν, ὀφίσταται ὅμως καὶ τὸ ἀντίθετον ἐνδεχόμενον, καί, ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἐνφ' ὧν λοιπῶν, πλὴν τοῦ χρημάτων ἀγαθῶν, ἡ τιμὴ μεταβάλλεται εἰς τὴν ἀγορὰν, ἡ τιμὴ (ὄχι βεβαίως ἢ πραγματικὴ ἀξία) τοῦ τελευταίου τούτου παραμένει πάντοτε σταθερά. Ὁ διατηρῶν τὰς δεκαπενθήμερους ἀποδοχὰς του ὑπὸ χρηματικῆν μορφήν ὑπάλληλος γνωρίζει ἐπακριβῶς τὴν οἰκ-

νομικήν του κατάστασιν, ἴσην ἀκριβῶς πρὸς τὰς ἐν λόγῳ ἀποδοχάς, μὴ ἀπαιτούμενης, ἐξ ἄλλου, οὐδεμιᾶς προσθέτου ἐνεργείας ἐκ μέρους του διὰ τὴν μεταροπήν των ὑπὸ τὴν μορφήν ἐκείνην, ἣς θὰ τοῦ ἐπιτρέψῃ τὴν πραγματοποίησιν τῶν δαπανῶν εἰ; τὰς ὁποίας προτίθεται νὰ προβῆ ἐντὸς τοῦ δεκαπενθήμερου. Ἐὰν ὅμως ἐπενέδουε τὰς δεκαπενθήμερους χρηματικὰς ἀποδοχάς του ὑπὸ ἄλλην μορφήν, πρὸβαιῶν λ.χ. εἰς ἀγορὰν χρεωγράφων, θὰ ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ καταβάλλῃ εἰς τὸν χρηματιστὴν τὰς δαπάνας ἀγορᾶς καὶ πωλήσεως των, διατρέχων ἐνδεχομένως τὸν κίνδυνον, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν τὰ πωλήσῃ πρὸ τῆς λήξεώς των, νὰ εὐρεθῇ πρὸ μειώσεως τῆς τιμῆς των.

Οὕτω, τὸ χρέμα ἐμφανίζεται πλέον εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάλυσιν ὡς ἐν ἀγαθὸν τοῦ ὁποίου ἡ βιαικὴ ιδιότης, παρεχομένη ὡς ὑπηρεσία εἰς τὸν κάτοχόν του, εἶναι ἡ πλήρης ρευστότης, ἣτοι ὡς ἐν ἀγαθὸν τοῦ ὁποίου ἡ τιμὴ εἶναι πάντοτε σταθερὰ καὶ δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ ἀμέσως καὶ ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὴν ἀγοράν.

Τὸ ἀπλοῦν τοῦτο συμπέρασμα, οἶονεὶ αὐτονόητον εἰς τὴν σύγχρονον οἰκονομικὴν σκέψιν, ἐπὶ μακρὸν παρεγνωρίζετο, οὕτω δὲ ἡ ἐξέλιξις τῆς θεωρίας τῆς ζήτησεως τοῦ χρήματος παρέμενεν ἀποξενωμένη τῆς ἐξελίξεως τοῦ βασικοῦ πλαισίου τῆς οἰκονομικῆς θεωρίας. Τὸ χρέμα ἐθεωροῦτο ὡς μία παράδοξος οἰκονομικὴ ὄντης παρομοιαζομένη συχνάκις πρὸς «πέπλον» καλύπτοντα τὴν πραγματικὴν τότε παρομοιαζομένη συχνάκις πρὸς «πέπλον» καλύπτοντα τὴν πραγματικὴν οἰκονομικὴν διαδικασίαν. Ἀκόμη καὶ ὁ Ρίγου ἐπεστήριζε τὴν ἐξάρτησιν τῆς ζήτησεως τοῦ χρήματος ἐκ τῆς ἀξίας του (M/P) καὶ οὐχὶ ἐκ τοῦ κόστους τῆς διατηρήσεώς του. Ἦδη ἡ ζήτησις τοῦ χρήματος ἔχει πλέον ἐνσωματωθῆ εἰς τὸ γενικὸν πλαίσιον τῆς ζήτησεως τῶν ἀγαθῶν, καὶ ὡς ἀνεξάρτητοι μεταβληταὶ τῆς σχετικῆς συναρτήσεως θεωροῦνται γενικῶς αἱ συνήθεις ἀνεξάρτητοι μεταβληταὶ τῆς θεωρίας τῆς ζήτησεως τῶν ἀγαθῶν, ἣτοι τὸ κόστος τῆς διατηρήσεώς του (τῆς θεωρίας τῆς ζήτησεως τῶν ἀγαθῶν, ἣτοι τὸ κόστος τῆς διατηρήσεώς του (τῆς θεωρίας τῆς ζήτησεως τῶν ἀγαθῶν, ἣτοι τὸ κόστος τῶν στενῶν μορφῆς τοῦ διαφεύγοντος κέρδους, opportunity cost), τὸ κόστος τῶν στενῶν ὑποκαταστάτων του, καὶ αἱ προτιμήσεις καὶ τὸ εἰσόδημα τοῦ καταναλωτοῦ (budget restraint).

B'

Εἰς τὸ πρῶτον μέρος τοῦ παρόντος περιεγράφησαν αἱ ὑπηρεσίαι, τὰς ὁποίας προσφέρει εἰς τὸν κάτοχόν του τὸ χρέμα, ἀπορρέουσαι βασικῶς ἐκ τῆς ιδιότητός του ὡς ἀγαθοῦ πλήρους ρευστότητος. Ἡ σχετικὴ ἀνάλυσις ἐποποθετήθη συνεπῶς ἐπὶ μικροοικονομικοῦ ἐπιπέδου. Ἦδη ἡ ἀνάλυσις θὰ ἐπεκταθῇ ἐπὶ μακροοικονομικοῦ πλαισίου, θὰ συνδεθῇ δηλαδὴ ἡ συνολικὴ ἐν τῇ οἰκονομίᾳ ζήτησις τοῦ χρήματος πρὸς τὰ λοιπὰ συνολικὰ οἰκονομικὰ μεγέθη.

Ὡς ἤδη ἀνωτέρω ἐλέχθη, ἡ κλασικὴ οἰκονομικὴ σχολὴ παρεγνώρισε πολλὰ τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς πραγματικότητος, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ἡ ἀετιὰ τῆς ἀγορᾶς τῶν ἀγαθῶν (friction of the market). Ἐκ ταύτης ὅμως ἀνακύπτει ἡ διακριτικὴ ιδιότης τοῦ χρήματος ὡς ἀγαθοῦ πλήρους ρευστότητος. Κατὰ τοὺς κλασσικοὺς δηλαδὴ οἰκονομολόγους αἱ ἀποφάσεις ἀγορᾶς ἢ πωλήσεως οἰοῦντο ποτε ἀγαθοῦ ἐθεωροῦντο ὡς μὴ συνεπαγόμεναι κόστος ἢ ὄχλησιν, καὶ ὁ ὀρίζων

τῶν προβλέψεων μεταβολῆς τῶν τιμῶν τῶν ἀγαθῶν ἢ το εὐρύς καὶ διαφανῆς, ὥστε τελικῶς οὐδεμία ἰδιάζουσα, πλὴν τῆς συναλλακτικῆς, λειτουργία ἀπεδίεδοτο εἰς τὸ χρῆμα. Συνέπεια τούτου ὑπῆρξεν ὁ ἀποκλεισμός τῆς ζητήσεως τοῦ χρήματος ἐκ τῆς θεωρίας τῆς γενικῆς ἰσορροπίας τοῦ κεφαλαίου, ἡ ὁποία ἀναζητεῖ τὸν καθορισμὸν τῆς μορφῆς τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων εἰς τὰ ὁποῖα θὰ ἐπενδυθοῦν τὰ ἀποταμιεύματα τῆς οἰκονομίας.

Ὅταν ὁ φανταστικὸς ἐν πολλοῖς κόσμος τῶν κλασσικῶν οἰκονομολόγων ἤρχισε νὰ τίθεται ὑπὸ ἀμφισβήτησιν, ἡ κατοχὴ χρήματος ἤρχισε νὰ ἀναγνωρίζεται ὡς χρήσιμος. Εἰς τὰ κατὰ τὴν πρώτην ἐκείνην ἐξέλιξιν διαμορφωθέντα νέα θεωρητικὰ σχήματα (τῆς καλουμένης Σχολῆς τοῦ Cambridge), ἡ πάντοτε βεβίως ἀναγκαῖα ἀπλοποίησης τῆς οἰκονομικῆς πραγματικότητος περιέλαβε δύο μόνον μορφὰς ἀγαθῶν, ὡς δυναμένης νὰ συμπεριληφθοῦν εἰς ἐν χαρτοφυλάκιον περιουσιακῶν στοιχείων : τὸ χρῆμα καὶ τὰ κεφαλαιουχικὰ ἀγαθὰ (θεωρούμενα ἐνιαίας μορφῆς). Κατὰ παράδοξον ὁμοῦς περαιτέρω ἀπλοποίησιν, ἡ ὑπὸ τῶν τελευταίων τούτων ἀποδιδόμενη πρόσδοδος ἐθεωρήθη βραχυχρονίως ὡς σταθερά, ὥστε κατ' ἀνάγκην ἢ προσαρμογῆ (ζήτησις) τῆς ποσότητος τοῦ χρήματος εἰς τὸ περιουσιακὸν χαρτοφυλάκιον νὰ ἐξαρτᾶται ἐκ μόνου τοῦ ὄγκου τῶν συναλλαγῶν ποῦ ἀντιμετωπίζει ὁ κάτοχός του. Ἡ προκύπτουσα ἀελαστικότης τῆς ζητήσεως τοῦ χρήματος ὡς πρὸς τὸν τόκον—ἐξαρτώμενον, κατὰ τὴν κλασσικὴν θεωρίαν, ἐκ τῆς σχέσεως ἀποταμιεύσεως καὶ ἐπενδύσεων—ἀπετέλεσεν ἐν τῶν σημείων τῆς κλασσικῆς θεωρίας ἐναντίον τῶν ὁποίων ἐστράφη ὁ Keynes.

Εἰς τὸν πραγματικὸν κόσμον, ὁ κάτοχος περιουσιακῶν στοιχείων δὲν ἀντιμετωπίζει πρὸς ἐκλογὴν μόνον χρῆμα καὶ ἀγαθὰ μικρᾶς μόνον ρευστότητος, ὡς τὰ κεφαλαιουχικά. Μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἀκραίων ὡς πρὸς τὴν ρευστότητα θέσεων, ὑπάρχουν ἀγαθὰ μὲ ποικίλοντα βαθμὸν ρευστότητος, μερικὰ τῶν ὁποίων εἶναι στενὰ ὑποκατάστατα τοῦ χρήματος (ὅπως, π.χ., τὰ βραχυπρόθεσμα χρεώγραφα). Ἐξ ἄλλου δὲ ἡ πρόσδοδος τῶν κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆται ὡς σταθερά.

Ἐν μέσῳ τοῦ ὡς ἄνω σχήματος, περιπλεγμένου ἀλλὰ καὶ πλησιεστέρου πρὸς τὴν πραγματικότητα, ἡ θεωρία τοῦ κεφαλαίου ἀναζητεῖ τὸν μηχανισμὸν τῆς ἰσορροπίας εἰς τὴν σύνθεσιν τῶν περιουσιακῶν στοιχείων τῶν οἰκονομικῶν ἀτόμων.

Ἡ προκειῦσιναικὴ ἀνάλυσις, κατόπιν τῆς ἀσκηθείσης δευτέρας κριτικῆς, ὑπεχώρησε. Ἡ ἀποδοχὴ, λ.χ., τῆς προσόδου τῶν κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν ὡς μεταβλητῆς, συναρτᾶ πλέον τὴν ζήτησιν τοῦ χρήματος καὶ ἐκ τοῦ ὕψους τῆς τοιαύτης μεταβλητῆς, πέραν τῆς ἐξαρτήσεώς της ἐκ τοῦ ὄγκου τῶν συναλλαγῶν, ἔστω καὶ εἰς τὴν ἀπλὴν Οἰκονομίαν τῶν δύο μόνων μορφῶν ἀγαθῶν (χρήματος καὶ κεφαλαίου). Ἡ διεύρυνσις, ἐξ ἄλλου, τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα δύναται νὰ συμπεριληφθοῦν καὶ συνθέσουν τὸ ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῶν οἰκονομικῶν μονάδων κεφάλαιον, ἀπαιτεῖ πλέον μηχανισμὸν ταυτοχρόνου ἰσορροπίας τῆς ἀγορᾶς ὄλων τούτων τῶν ἀγαθῶν. Ἡ σχετικότης τῶν τρεχουσῶν καὶ προβλεπομένων τιμῶν καὶ προσόδων τῶν ἀγαθῶν τούτων, ὡς καὶ ἡ ἐξάρτησις τῆς ὀριακῆς προσόδου των ἐκ

τῆς ποσότητός των, δέον ὅπως συμπεριληφθοῦν εἰς τὸ σύστημα γενικῆς ἰσορροπίας τοῦ κεφαλαίου.

Τὸ χρῆμα ἀποτελεῖ ἐν τῶν ποικίλων ὡς ἄνω ἀγαθῶν, καὶ ἡ ἰσορροπία τῆς ζητήσεώς του ἐπιτυγχάνεται οὕτως ἐντὸς τοῦ πλαισίου τοῦ γενικοῦ τούτου ὑποδείγματος. Τὸ γεγονός, ἐξ ἄλλου, ὅτι τὸ οἰκονομοῦν ἄτομον δύναται νὰ στραφῆ ἐκ τῆς ἀγορᾶς κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν εἰς τὴν ἀγορὰν ἀγαθῶν καταναλωτικῶν, διὰ τῆς χρησιμοποίησεως λ.χ. συσσωρευμένων ἀποταμιευμάτων, συνδέει καὶ ἐνοποιεῖ τὰς ἀγορὰς ὄλων τῶν ἀγαθῶν (καταναλωτικῶν, κεφαλαιουχικῶν, χρήματος) εἰς ἓν Γενικὸν Σύστημα Ἴσορροπίας.

Ὡς παρατηρεῖ ὁ D. Patinkin, ἡ παλαιότερα διάκρισις τῆς οἰκονομίας εἰς «πραγματικὸν» καὶ εἰς «νομισματικὸν» τομέα ἦτο ἐσφαλμένη. Γενικὴ ἰσορροπία εἰς τὸ ὅλον οἰκονομικὸν σύστημα προκύπτει ἀπὸ τὴν ταυτόχρονον ἐπενέργειαν τριῶν μηχανισμῶν, ἦτοι τοῦ εἰσοδήματος, τῆς ὑποκαταστάσεως καὶ τῶν πραγματικῶν ρευστῶν διαθεσίμων (ἀντιστοίχως: income effect, substitution effect, real cash balance effect). Ἡ ἐπενέργεια τῶν δύο πρώτων μηχανισμῶν, μετὰ τὴν ὁποίαν ἠσχολήθη κατ' ἐξοχὴν ὁ J. R. Hicks, διαμορφώνει τὸ σχετικὸν ἐπίπεδον τῶν τιμῶν (διὰ τοῦ ὁποίου ἐπηρεάζεται ἡ σύνθεσις τῆς παραγωγῆς) καὶ ἀντιστοιχεῖ εἰς τὸν «πραγματικὸν» τομέα τῆς οἰκονομίας. Ὁ μηχανισμὸς τῶν πραγματικῶν ρευστῶν διαθεσίμων διαμορφώνει τὸ ἀπόλυτον ὕψος τῶν τιμῶν (τοῦ γενικοῦ των ἐπιπέδου). Διὰ τῆς οὕτω προκύπτουσης μεταβολῆς εἰς τὴν πραγματικὴν ἀξίαν τῶν ρευστῶν διαθεσίμων (M/P) τὸ ex ante ἐπιθυμητὸν ὕψος τούτων ἰσορροπεῖ ex post πρὸς τὴν ποσότητα τοῦ προσφερομένου χρήματος. Εἶναι ἀξιοσημείωτον τὸ γεγονός ὅτι διὰ τῆς ἐπενεργείας τοῦ ἐν λόγῳ μηχανισμοῦ, καὶ δὴ διὰ μιᾶς ἀπεριορίστου εὐκαμψίας τῶν τιμῶν, ὁ D. Patinkin ἐπαληθεύει διαφόρους θεωρίας τῶν κλασικῶν οἰκονομολόγων, — ὡς τὸν νόμον τοῦ J. B. Say, τὴν ἀρχικὴν μορφήν τῆς ποσοτικῆς θεωρίας τοῦ χρήματος κλπ., — καίτοι ἀπορρίπτει τὴν ἀναλυτικὴν μέθοδον διὰ τῆς ὁποίας ἐπηλήθευσε ταύτας ἢ κλασικὴ σχολή.

Οὕτως, ἡ διάκρισις τῆς οἰκονομικῆς διαδικασίας εἰς «πραγματικὸν» καὶ «νομισματικὸν» τομέα δικαιολογεῖται μόνον ἐφ' ὅσον ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν γενομένην διάκρισιν τῶν μηχανισμῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπενεργοῦν εἰς ἕκαστον τῶν τομέων τούτων, εἶναι ὅμως ἐσφαλμένη ἐντὸς ἐνὸς συστήματος γενικῆς ἰσορροπίας τῆς οἰκονομίας, τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖ τὴν ταυτόχρονον ἐπενέργειαν ὄλων τῶν ἐν λόγῳ μηχανισμῶν.